

ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ЗАКОРДОННОГО УКРАЇНСТВА¹: НЕВИКОРИСТАНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ РОЗВИТКУ

У статті аналізується політика України щодо закордонного українства на основі запропонованої А. Гемленом типології заходів залучення діаспори. Автор розглядає співпрацю української держави з українцями за кордоном за трьома основними напрямками: заходи з мобілізації, заходи з метою надання прав та заходи з метою покладення обов'язків для представників закордонного українства.

Ключові слова: політика; діаспора; закордонне українство; мігранти; Україна.

Постановка проблеми. Закріплення в Конституції України державних гарантій щодо задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави [1], зумовило формування протягом наступних років односторонньої форми взаємодії між Україною та українцями за її межами. Водночас економічний розвиток України не дозволяв повністю і на якісному рівні виконувати задекларовані зобов'язання, що призводило до відмови співпрацювати з державними органами, розчарування та критики з боку представників закордонного українства. Зважаючи на економічну ситуацію та останні політичні події в країні, роботу української держави з українцями за кордоном має бути переглянута і визначено нові принципи співпраці.

Аналіз досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження закордонного українства зроблено українськими вченими В. Свтухом і В. Трощинським, які, серед іншого, досліджували хвилі української еміграції, структуру громад українців за кордоном тощо. Роботи А. Попка [15; 16] присвячені аналізу державної політики України стосовно закордонного українства і містять рекомендації з покращення співробітництва. Із точки зору державного управління розглядають проблеми закордонного українства також Ю. Лагутов [10], Л. Мазука [11] та інші. Більшість дослідників констатує декларативність допомоги закордонним українцям з боку держави і водночас пропонує посилити фінансування заходів. Поза увагою залишається паритетність стосунків між Україною та співвітчизниками за кордоном.

Основними завданнями статті є аналіз політики України стосовно закордонного українства на основі запропонованої А. Гемленом (A. Gamlen) типології заходів залучення діаспори та висвітлення пріоритетних напрямів подальшої співпраці.

Виклад основного матеріалу. Типологія заходів залучення діаспори («Diaspora Engagement Policies»)², метою яких є залучення ресурсів як окремих мігрантів, так і громад мігрантів для стимулювання розвитку країни походження, розроблена А. Гемленом на основі аналізу відповідної політики 70 країн із різних частин світу. У результаті заходи були згруповані в три основні напрями: 1) заходи з мобілізації діаспори; 2) заходи надання прав представникам діаспори і 3) заходи з покладання обов'язків на діаспору (таблиця 1) [19].

Заходи з мобілізації діаспори переслідують дві основні мети: 1) створення транснаціональної ідентичності, яка тісно пов'язана з країною походження, і 2) розбудова інституцій, які встановлюють контакти з мігрантами, підтримують та координують їхню активність [19]. Відповідна система заходів спрямована на формування відчуття національної ідентичності і заохочення потреби та бажання в мігрантів підтримувати контакти з країною походження разом зі створенням необхідної для цього інфраструктури [20, с. 21].

Аналіз політики української держави щодо закордонного українства свідчить про існування ряду заходів, які належать до політики мобілізації діаспори. До напряму символічного націотворення можна віднести такі.

¹ Закордонне українство – термін, що максимально охоплює усі категорії осіб українського походження, які проживають за межами історичної батьківщини [7, с. 22] («українська діаспора» та громадяни України, які постійно проживають за її межами, включно з трудовими мігрантами).

² У статті під час посилання на роботу А. Гемлена зберігається термін «діаспора», в аналізі української політики вживається термін «закордонне українство».

Типологія заходів залучення діаспори за А. Гемленом

Мобілізація	Символічне націотворення	Конференції і конвенції
		Використання ЗМІ та PR-компаній
		Популяризація культури
		Об'єднувальна риторика і символи
	Розбудова інституцій	Консульства і консультативні установи
		Розбудова транснаціональної мережі
		Моніторинг діяльності
		Відповідний державний апарат
Надання прав	Політичне залучення	Органи міністерського рівня
		Можливість балотуватися на посади
		Представництво в Парламенті
		Необмежене голосування
		Голосування поштою
		Голосування в Посольстві
		Необхідність повернення для голосування
		Подвійне громадянство
	Громадянські та соціальні права	Спеціальний статус (членство)
		Захист добробуту
		Туристичні послуги
		Здійснення лобіювання
Покладання обов'язків	Інвестиційна політика	Програми обміну знаннями
		Приватні грошові перекази і прямі іноземні інвестиції
		Спеціальні економічні зони
		Обов'язкові платежі
	Лобіювання	Здійснення лобіювання

По-перше, за фінансової та організаційної підтримки держави проводяться парламентські слухання, конференції, конвенції, круглі столи та інші заходи щодо проблем як української діаспори, так і українських трудових мігрантів. До найбільш значущих можна віднести регулярне проведення Всесвітнього форуму закордонних українців у Києві (1992, 1997, 2001, 2006, 2011 рр.). У Верховній Раді України 2009 р. відбулися Парламентські слухання «Закордонне українство: сучасний стан та перспективи співпраці». Знаковий круглий стіл із проблем українських трудових мігрантів на тему «Який закон про трудову міграцію нам потрібен» пройшов у березні 2013 р., а в липні того ж року відбулися Парламентські слухання «Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення».

Виступи Президента України під час Всесвітніх форумів закордонного українства дозволяють простежити зміну ставлення української держави до українців за кордоном. Наприклад, перший Всесвітній форум (1992 р.) проходив під гаслом єднання навколо молоді української держави заради її становлення і зростання міжнародного авторитету [15, с. 132]. Під час другого Форуму (1997 р.) відбулася зміна пріоритетів: відтепер Україна – діаспорі [15, с. 139]. На третьому Форумі (2001 р.) висловлювалося розуміння необхідності цілеспрямованої підтримки українських громад із боку держави задля уникнення асиміляційних процесів [15, с. 142]. У промові Президента України на четвертому Форумі (2006 р.) підкреслювалася необхідність створення «ефективної моделі співпраці з повноцінним фінансуванням із боку української держави», а також перетворення Києва на «координаційний і об'єднувачий центр діяльності світового українства» [18]. На п'ятому Форумі (2011 р.) вперше в історії проведення заходу Президент України не був присутній, а його привітання виголошував Міністр закордонних справ, що викликало значне незадоволення учасників зібрання.

По-друге, українська держава залучає засоби масової інформації до формування спільної національної

ідентичності українських мігрантів. Здійснює мовлення Державна телерадіокомпанія «Всесвітня служба „Українське телебачення і радіомовлення”», Національна радіокомпанія України (канали УР-1, УР-2 («Промінь»), УР-3 («Культура»)), Всесвітня служба «Радіо Україна» [11]. У країнах поселення українців нараховується 124 друкованих і електронних видання [11], яким Україна надає фінансову підтримку [4].

По-третє, популяризація української культури відбувається за рахунок фінансової підтримки цілої низки заходів, спрямованих на задоволення науково-освітніх, мовних, культурних та інформаційних потреб закордонних українців, які викладені в Державній програмі співпраці із закордонними українцями на період до 2015 р. [4]. Наприклад, у складі закордонних дипломатичних установ створюються культурно-інформаційні центри, які станом на 2010 р. діяли у 22 країнах [11, с. 13]. Здійснюється державна підтримка бібліотек у місцях компактного проживання українців за кордоном. Задля задоволення освітніх потреб у 2008 р. створено Міжнародну українську школу, яка координує діяльність закордонних українських навчальних закладів і надає їм організаційно-методичну допомогу [9]. Також іноземним громадянам українського походження надаються стипендії для навчання у вищих навчальних закладах України [11, с. 12].

Як пише А. Гемлен, символічне націотворення відбувається на рівні риторики високого державного рівня, що може проявлятися у створенні образу мігрантів як національних героїв і вручення їм нагород [19, с. 7]. В Україні існує традиція нагороджувати Указом президента України представників української діаспори за вагомий особистий внесок у зміцнення міжнародного авторитету України, популяризацію її історичної спадщини і сучасних досягнень.

Розбудова державних інституцій, у сферу компетенції яких входить підтримка зв'язків з українцями за кордоном, перебуває в Україні в постійній трансформації. Наразі в Україні відсутній єдиний державний орган, який би координував роботу

з українськими мігрантами за кордоном. Натомість на державному рівні окремо ведеться робота з українськими трудовими мігрантами і закордонними українцями – «особами, які є громадянами іншої держави або особами без громадянства і мають українське етнічне походження або походять з України», як це визначено в Законі України «Про правовий статус закордонних українців» [6].

Питаннями українських трудових мігрантів займаються Міністерство соціальної політики України [5] та Державна служба зайнятості України [3].

Після адміністративної реформи у 2010 р. співпраця з закордонними українцями розподілена між низкою міністерств. Спеціальні структурні підрозділи створено в Міністерстві закордонних справ (Департамент зв'язків із закордонним українством та культурно-гуманітарного співробітництва) та Міністерстві культури України (Відділ національних меншин України та української діаспори). До виконання Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 р., крім зазначених органів виконавчої влади, залучені також Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України, Міністерство охорони здоров'я України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Державний комітет архівів України [4].

Надання прав та покладання обов'язків на представників діаспори є завершальним етапом формування транснаціонального громадянства. Однак *заходи задля надання прав діаспорі* (серед яких – політичне залучення, громадянські та соціальні права) не є поширеною практикою серед країн світу через побоювання держав зазнати втручання у внутрішні справи і додаткові витрати на соціальні гарантії для осіб, які не сплачують податків у бюджет країни походження [19, с. 10].

Натомість в Україні ситуація виглядає інакше. Хоча українське законодавство не передбачає подвійного громадянства, а отже, не надає прав іноземним громадянам (до яких належать закордонні українці за офіційним визначенням) брати участь у виборах або балотуватися на посади в Україні, держава передбачила для закордонних українців інший вид залучення – надання спеціального статусу. Мова йде про статус закордонного українця. Власників статусу зрівняно з громадянами України і окремо зазначено їхню рівність у праві на працю та підприємницьку діяльність в Україні. Крім того, для закордонних українців передбачено щорічні квоти до вищих навчальних закладів України в межах обсягів державного замовлення і спрощено процедуру набуття громадянства України [6].

Посилення темпів виїзду українських громадян на заробітки за кордон, особливо в західних областях України³, і виникнення низки проблемних питань у результаті цього процесу створили необхідність визначити механізми їх урегулювання і ввести в законодавство України поняття «трудова міграція» завдяки ухваленню закону «Про зовнішню трудову міграцію».

Проект зазначеного Закону, який наразі знаходиться на розгляді у Верховній Раді України, надає українським трудовим мігрантам низку прав і прописує додаткові обов'язки держави перед цією категорією осіб.

Серед іншого, українська держава зобов'язана забезпечити соціальний та правовий захист трудових мігрантів і членів їхніх сімей; посилити співробітництво з іноземними державними органами, міжнародними та громадськими організаціями, які опікуються питаннями зовнішньої трудової міграції; створити сприятливі умови для добровільного повернення в Україну трудових мігрантів і членів їхніх сімей, їхньої реінтеграції в суспільство та вкладення трудовими мігрантами інвестицій у національну економіку; сприяти забезпеченню належного захисту прав та свобод трудових мігрантів та членів їхніх сімей за кордоном; задовольняти національно-культурні та освітні (міжнародне співробітництво з питань освіти, організація дистанційного навчання) потреби трудових мігрантів та членів їхніх сімей за кордоном; укладати міжнародні договори з питань, пов'язаних із захистом прав трудових мігрантів та членів їхніх сімей за кордоном; створити для трудових мігрантів оптимальні умови для здійснення переказів коштів в Україну (наприклад, відкриття кореспондентських рахунків банків України в іноземних банках, здешевлення вартості переказів, запобігання зловживанням монополічним становищем на ринку таких послуг); запобігати подвійному оподаткуванню доходів трудових мігрантів тощо.

Українські трудові мігранти в разі затвердження законопроекту отримують низку прав. Наприклад, право на добровільну сплату єдиного страхового внеску, а також право сплатити внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за попередні періоди дозволять вирішити питання соціального та пенсійного забезпечення трудових мігрантів у випадку їх повернення в Україну.

Трудовим мігрантам надається право підтвердити результати неформальної освіти, отриманої за межами України. Наразі система визнання неформального навчання в Україні знаходиться на стадії розробки. Наприклад, оскільки найпоширенішим видом економічної діяльності українських трудових мігрантів за кордоном є будівництво (45,7 % від загальної кількості) [8, с. 45], консультанти Міжнародної організації праці у співпраці з Міністерством соціальної політики України, Міністерством освіти і науки України та Федерацією роботодавців України розробили пропозиції щодо системи визнання неформального навчання в галузі будівництва. Також підготовлено пропозиції в галузі туризму і громадського харчування [12]. У перспективі – розробка пропозицій у галузі сільського господарства, де кількість працюючих трудових мігрантів з України становить 11,3 % від загальної кількості, відповідно до результатів модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні 2012 р. [8, с. 45].

У законопроекті зазначено право трудових мігрантів на отримання соціальних послуг та інформації (безкоштовної) від компетентних органів щодо умов виїзду та працевлаштування за кордоном, міжнародних договорів, сторонами яких є Україна і

³ За результатами модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні, що було проведене у 2012 р., 70 % від усіх трудових мігрантів з України походить із західного регіону [8, с. 38].

країна перебування, можливостей для реінтеграції в Україні в разі повернення. Інвестиції трудових мігрантів привінуються до іноземних інвестицій. Гарантується збереження майнових прав трудових мігрантів та членів їхніх сімей у разі повернення в Україну.

Економічний і політичний зиск від мігрантів держави прагнуть отримати завдяки *покладанню обов'язків на діаспору*, що включає в себе інвестиційні заходи (як фінансові, так і людські інвестиції) та зовнішнє лобювання інтересів країни походження.

Одним з інвестиційних заходів, який часто використовують країни по відношенню до своїх громадян, є обов'язкові платежі, або «податки на витік мізків» [19, с. 13]. Наприклад, українські громадяни, які планують емігрувати, повинні отримати в Державній міграційній службі дозвіл на виїзд на постійне місце проживання з України, вартість якого на початок 2014 р. становила 195,31 грн [13].

Приватні грошові перекази⁴ мігрантів є найбільш поширеним заходом інвестиційної політики. В Україні обсяги приватних грошових переказів із-за кордону поступово зростали з 2009 р. і за 2012 р. склали за підрахунками Національного банку України 7,5 млрд доларів США. Переважно грошові потоки в Україну надходили з Росії, США (9,3 %), та Німеччини (6,2 %). На країні СНД у 2012 р. припадало 40,1 % обсягів грошових переказів із-за кордону, а на країни ЄС – 34,9 % [14].

За українським законодавством перекази мігрантів вважаються іноземним доходом і підлягають оподаткуванню відповідно до Податкового кодексу України (ст. 170, п. 11) [2]. Оприлюднена 2013 р. сума переказів від українських трудових мігрантів привернула увагу громадськості та уряду до цієї теми. У результаті Міністерство доходів і зборів України оголосило про посилення контролю за сплатою родичами мігрантів податків з отриманих переказів, що викликало, у свою чергу, суспільний резонанс. Однак ця норма Кодексу діє в Україні ще з 1993 р.

Проект вище згаданого закону «Про зовнішню трудову міграцію» передбачає також деякі обов'язки для трудових мігрантів. Наприклад, забезпечення мігрантом повноти та своєчасності сплати податків та зборів за майно, яке належить йому на правах власності або перебуває в оренді, зокрема шляхом призначення уповноваженої особи.

Крім того, на час перебування поза межами України трудові мігранти зобов'язані вжити заходів для встановлення тимчасової опіки чи піклування щодо своїх дітей чи недієздатних членів родини і виділяти кошти на їх утримання. Така норма має сприяти вирішенню багатьох проблем, що виникають зараз у дітей та літніх людей, які залишилися без годувальника внаслідок масової трудової міграції з України.

До інвестиційних заходів належать також програми з обміну і передачі знань. Оскільки знання сьогодні вважаються основним двигуном розвитку,

держави прагнуть інвестувати у вищу освіту та дослідження галузей народного господарства. Поширеним заходом у країнах, які страждають від «витоку мізків», є залучення висококваліфікованих представників діаспори до розповсюдження і продукування знань у країні походження. Залучення мігрантів відбувається за допомогою різноманітних програм з обміну знань, надання стипендій, програм тимчасового повернення дослідників у країну походження для проведення консультацій, розбудови «мережі циркуляції мізків» [19, с. 16]. На жаль, в Україні зазначений напрям нерозвинутий, хоча має великий потенціал.

Українська держава не приділяє значної уваги питанню лобювання своїх інтересів на міжнародній арені за допомогою закордонного українства. Деяких успіхів вдалося досягти в питанні визнання Голодомору 1932-1933 рр. актом геноциду проти українського народу [9, с. 8]. Проте зазвичай лобювання здійснюється ситуативно і переважно з ініціативи самих представників закордонного українства [17, с. 176].

Висновки. Аналіз заходів державної політики України щодо закордонного українства за типологією А. Гемлена виявив задеклароване патерналістське ставлення держави по відношенню до українців за кордоном: досить розвинутими є напрями мобілізації та надання прав закордонним українцям, однак напрями щодо покладання обов'язків на цю категорію осіб використовується недостатньо.

У такому випадку необхідно брати до уваги, що підвищена увага держави до українців за кордоном може створити дисбаланс у суспільстві, оскільки мігранти отримують преференції перед іншими групами населення [20, с. 17]. Не слід також забувати, що мігранти є найбільш енергійними, підприємливими і креативними представниками суспільства. Крім того, вони можуть сприйматися населенням країни походження як люди, які покинули свою батьківщину. І, зрештою, досить часто мігранти є більш заможними, ніж населення без міграційного досвіду.

З іншого боку, спостерігається недофінансування запланованих державою заходів для підтримки українців за кордоном, що призводить до формування негативного іміджу влади і свідчить про низьку ефективність таких програм.

Отже, українська держава має звернути увагу на можливості, які надає міграція для розвитку країни, і перейти на новий рівень співпраці з закордонним українством на паритетній основі, який би сприяв розвитку самоорганізації й активності громад українців за кордоном. Україна має стати координатором життя громад закордонних українців, а не їх основним донором.

Серед пріоритетних напрямів подальшої співпраці пропонується: відійти від практики фінансування суто споживчих заходів і оптимізувати витрати з Державного бюджету; залучати людський капітал українських мігрантів до освітніх проектів та лобювання інтересів України за кордоном; створювати умови для поширення і передачі набутих за кордоном знань; сприяти використанню позитивного впливу міграції на розвиток місцевих громад.

⁴ Приватні грошові переказ (з англ. remittances) – це міжнародні перекази та потоки ресурсів до домогосподарств (у грошовій та натуральній формі), що надходять з інших країн та переважно пов'язані з тимчасовою або постійною міграцією населення [14, с. 1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/конституція>.
2. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>.
3. Про Державну службу зайнятості України : Указ Президента України від 16 січня 2013 р. № 19/2013 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 5. – С. 39.
4. Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2012 р. № 682 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 57. – С. 25.
5. Про Положення про Міністерство соціальної політики України : Указ Президента України від 6 квітня 2011 р. № 389/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – С. 66.
6. Про правовий статус закордонних українців : Закон України від 4 березня 2004 р. № 1582-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 25. – С. 343.
7. Євтух В. Закордонне українство : [навчальний посібник] / В. Євтух, В. Трощинський, А. Попок. – К. : ВІК, 2005. – 308 с.
8. Звіт щодо методології, організації проведення та результатів модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні / Міжнародна організація праці. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи, 2013. – 96 с.
9. Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань на тему «Закордонне українство: сучасний стан та перспективи співпраці». – К., 2009. – 63 с.
10. Лагутов Ю. Е. Політико-управлінські засади взаємодії України з українською діаспорою в державах Європейського Союзу : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / Ю. Е. Лагутов. – К., 2008. – 17 с.
11. Мазука Л. Українська держава та світове українство: актуальні питання, потенціал та перспективи взаємодії : аналітична доповідь НІСД / Л. Мазука. – К. : НІСД, 2012. – 24 с.
12. Мансфілд Б. Пропозиції щодо розроблення та впровадження системи визнання неформального навчання в контексті регулювання трудової міграції: можливі варіанти для України / Боб Мансфілд, Ненсі Дауні / Міжнародна організація праці. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи, 2013. – 70 с.
13. Надання дозволу на виїзд на постійне місце проживання з України [Електронний ресурс] // Державна міграційна служба України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://dmsu.gov.ua/posluhy/>.
14. Огляд приватних грошових переказів / Національний банк України, 2012 [Електронний ресурс] // Migration and Remittance Peer-Assisted Learning network (MIRPAL) : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://mirpal.org/ukremst.html>.
15. Попок А. Закордонне українство як об'єкт державної політики : [монографія] / А. А. Попок. – К. : Альтерпрес, 2007. – 227 с.
16. Попок А. А. Формування та реалізація державної політики щодо закордонного українства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора наук з держ. управління : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / А. А. Попок. – К., 2010. – 36 с.
17. Розумний М. Державна політика взаємодії з українською діаспорою та питання проведення IV Всесвітнього форуму українців : [монографія] / М. Розумний // Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки – 2006 / [за ред. О. С. Власюка]. – К. : НІСД, 2006. – 576 с.
18. Ющенко В. З Днем Незалежності : [виступ Президента України В. Ющенка на відкритті IV Всесвітнього форуму українців, який відбувся в Українському домі 18-20 серпня 2006 р.] / В. Ющенко // Слово Просвіти. – 2006. – 24-30 серпня. – С. 1-3.
19. Gamlen A. Diaspora Engagement Policies: What are they, and what kinds of states use them? / Alan Gamlen. Working Paper № 32. Centre on Migration, Policy and Society, University of Oxford, 2006. – 31 p.
20. Vezzoli S. Building Bonds for Migration and Development. Diaspora Engagement Policies of Ghana, India and Serbia / Simona Vezzoli, Thomas Lacroix. Discussion Paper. – Eschborn : Deutsche Gesellschaft fuer Technische Zusammenarbeit, 2010. – 58 p.

Т. О. Гнатюк,

*Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України,
г. Київ, Україна*ПОЛИТИКА УКРАИНЫ ПО ОТНОШЕНИЮ К ЗАРУБЕЖНОМУ УКРАИНСТВУ:
НЕИСПОЛЬЗОВАННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ДЛЯ РАЗВИТИЯ

В статье анализируется политика Украины по отношению к зарубежному украинству на основе предложенной А. Гемленом типологии мероприятий по привлечению диаспоры. Автор рассматривает сотрудничество украинского государства с украинцами за границей по трём основным направлениям: мероприятия по мобилизации, мероприятия с целью предоставления прав и возложение обязательств на представителей зарубежного украинства.

Ключевые слова: политика; диаспора; зарубежное украинство; мигранты; Украина.

T. Hnatyuk,

*M. V. Ptoukha Institute For Demography and Social Studies, National Academy of Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine*

**THE POLICY OF UKRAINE TOWARDS THE FOREIGN UKRAINIANS:
OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT**

The policy of Ukraine towards the foreign Ukrainians (Ukrainian diaspora and Ukrainian labour migrants) is analyzed in the article. Secondary research was done on the base of the typology of diaspora engagement policies by A. Gamlen. The author describes cooperation between the Ukrainian state and the foreign Ukrainians according to the three higher-level types of diaspora engagement policies: capacity building, extending rights and extracting obligations from the foreign Ukrainians. The research has revealed a paternalistic approach of the Ukrainian state towards the foreign Ukrainians. Capacity building and extending rights policies are quite developed. However, extracting obligations is used insufficiently. The author proposes that parity should be the main basis of cooperation between the Ukrainian state and the foreign Ukrainians. Ukraine should become the coordinator of the Ukrainians' communities abroad and assist in their self-organization.

Keywords: *policy; diaspora; foreign Ukrainians; migrants; Ukraine.*

Рецензенти: *Турчин Я. Б.,* д. політ. н., доцент, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів;
Бобіна О. В., к. і. н., доцент, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова, м. Миколаїв.

© Гнатюк Т. О., 2014

Дата надходження статті до редколегії 13.10.2014.